

3. *Rondo all'ungarese* (fr. *Rondo Hongrois* - mađarski rondo) - U 19. veku osporeno je mađarsko poreklo glavne teme trećeg stava, u kojoj je prepoznato kolo iz Dalmacije i Bosne ("Širi kolo"), ali je krajem 20. veka Balint Šaroši (Bálint Sárosi) sličnu igru našao u muzici transilvanijskih Cigana i verbunkošu (mađ. *verbunkos* - stari mađarski ples i muzički stil iz 18. veka). Stav je po tipu rondo, energičan u tempu *Allegro assai*, ali se refren i kupleti ne izmenjuju uvek prema uobičajenoj formi.

Uobičajeno trajanje koncerta je oko 20 minuta.

Matijas Georg Mon (Matthias Georg Monn, rođ. Johann Georg Mann; Beč, 09.04.1717. - Beč, 03.10.1750.) bio je ugledni austrijski kompozitor, orguljaš i pedagog iz razdoblja bečke pretklasike. Malo se zna o njegovom životu. Navodi se kao prvi kompozitor koji je ubacio menuet na treći stav četvorostavačne simfonije i u koncertima uveo galantni stil. Njegov opus obuhvata 16 simfonija, niz kvarteta, sonata, misa i koncerata za violinu i za klavir, ali je autorstvo većine dela upitno, mogao ih je napisati njegov mlađi brat Kristof (Johann Christoph Mann).

• Koncert za violončelo i orkestar u g-molu

Nijedno Monovo delo nije objavljeno za vremena njegovog kratkog života, a nema ni podataka o nastanku i premijeri koncerta za violončelo. Koncert je napisan u formalnom klasičnom stilu.

1. *Allegro* - Ekspoziciju prvog stava započinju *tutti* privlačnom temom, koju zatim smenjuje kontrastna mirna tema, pružajući u razradi solistu široke mogućnosti da se iskaže.

2. *Adagio* - Miran pastoralni drugi stav povremeno prekidaju nepravilan ritam (*notes inégales*) i kratke solističke kadence.

3. *Allegro non tanto* - Treći stav je spoj starog i novog. Fugalna struktura karakteristična je za barok, a virtuozni pasaži i melodičnost violončela upućuju na nastupajući period klasicizma.

Uobičajeno trajanje koncerta je oko 20 minuta.

Trivia & Varia

• Mozart je od 1784. do smrti 1791. godine vodio svoj popis (katalog) dela, *Verzeichnüss / aller meiner Werke / vom Monath febrario 1784 bis Monath [November] 1[1791]*. Autograf kataloga nalazi se u Britanskoj biblioteci (*British Library*) u Londonu. Katalog se sastoji od incipita dela: na levoj stranici datum i podaci o delu, a na desnoj notni zapis prvih pet takta u violinskom i bas ključu.

• **Glasharmonika**, doslovno "staklena harmonika" je muzički instrument iz grupe idiofonskih instrumenata kod kojih zvuk nastaje struganjem ili trljanjem. Osnovni oblik su staklene posude (čase) napunjene vodom do različite razine koje se trljaju mokrim prstima. Bendžamin Frenklin (Benjamin Franklin) je 1761. napravio mehaničku verziju koja se sastojala od horizontalne osovine koja je rotirala pokretana pedalnim mehanizmom. Na osovini je bilo 37 staklenih konkavnih posuda nanizanih po veličini i koje su se pri rotiranju kvasile. Instrument je bio vrlo popularan u 18. veku. Nekoliki kompozitori napisali su dela za glasharmoniku, među njima i Mozart koji je 1791. godine napisao dva, KV 617 i KV 356 (617a).

• **Hob.** je identifikator kojim se označavaju dela Jozefa Hajdna (Joseph Haydn). Oznaka je deo prezimena holandskog muzikologa Antonija van Hobokena (Anthony van Hoboken) koji je izdao katalog *J. Haydn, Thematisch-bibliographisches Werkverzeichnis* - J. Hajdn, tematsko-bibliografski katalog dela. Katalog u tri toma objavljen je od 1957. do 1978. i na 1936 stranica sadrži preko 750 dela. Uređen je po kategorijama (I - simfonije (1-108), Ia - uvertire (1-16), II - divertimenti u 4 ili više delova (1-47), III - gudački kvarteti (1-83b)...). Unutar kategorija dela uglavnom prate hronološki red. Primer označavanja: "Carska pesma", *Kaiserslied* Hob. XXVla:43 - 43. delo iz kategorije XXVla - pesme uz klavir (inspiracija za ovu pesmu Hajdna je bila pesma "Stal se jesem" iz Hrvatskog Zagorja; melodija je poznata i kao "Carska himna", bila je službena himna Austrije od 1797. do 1918. i sadašnja je himna Nemačke; kasnije je ovu pesmu Hajdn preradio za 2. stav Gudačkog kvarteta, op. 76 br. 3, Hob. III:77, "Carski").

• Ni poslednji Pravopis (MS 2010.) nije obradio prenošenje turskih imena. Prema transkripcionom sistemu koji se izučava na Filozofskom fakultetu u Beogradu, u konkretnom slučaju, za imena "Emine Serdaroglu" i "Dilbağ Tokay", samo dvajz slova nema u srpskom jeziku: "ğ" i "y" i ona se prenose na sledeći način: ğ iza vokala samo produžuje vokal i ne izgovara se, ispred prednjih vokala (e, i, ö, ü) izgovara se kao j, ali se u svim pozicijama piše kao g, dakle, Dilbağ i Serdaroglu; y se redovno prenosi kao naše j, dakle, Tokaj.

Izvori:

• content.thespc.org	• www.allmusic.com	• www.kennedy-center.org
• de.wikipedia.org	• www.artf.ni.ac.rs	• www.klassika.info
• en.wikipedia.org	• www.bl.uk	• www.literature.at
• imslp.org	• www.enciklopedija.hr	• www.santafechambermusic.com
• koncertnasezona.artf.ni.ac.rs	• www.indianapolisymphony.org	

Zahvaljujem maestri Mileni Injac na informacijama i pomoći!

Vladimir Bonč-Brujević

NESLUŽBENI VODIČ KROZ PROGRAM KONCERTA (DODATAK SLUŽBENOM PROGRAMU)

OGRANAK SANU I FAKULTET UMETNOSTI U NIŠU MAJSTORI KLASIKE I ROKOKOA KROZ MUZIČKA RIVALSTVA: SALIJERI, MOCART, HAJDN, MON

...

UTORAK, 3. DECEMBRA 2019. U 20 SATI

KONCERTNO-IZLOŽBENI PROSTOR FAKULTETA UMETNOSTI

...

Kamerni orkestar *Concertante* Fakulteta umetnosti u Nišu

Dirigent: Milena Injac

Solisti: Emine Serdaroglu, klavir

Dilbağ Tokaj, violončelo

Wolfgang sekstet

...

Antonio Salijeri

La tempesta di mare, uvertira opere
"Cezar u Farmakuzi"

Wolfgang Amadeus Mozart
Jozef Hajdn

~~Adagio~~ *rondo* KV 617
Koncert za klavir i orkestar u D-duru

1. *Vivace*
2. *Un poco Adagio*
3. *Rondo all'Ungarese. Allegro assai*

Matijas Georg Mon

Koncert za violončelo u g-molu

1. *Allegro*
2. *Adagio*
3. *Allegro non tanto*

Ovaj vodič u elektronskom obliku, glosar, podatke o autoru, kao i druge zanimljivosti možete pogledati na stranici <http://bonc1.users.sbb.rs/> ili, ako vam je lakše, na Google-u potražiti tu stranicu kao "rat protiv slova a".

O izvođačima

Milena Injac, dirigent. Rođena je u Nišu 1969. godine. Diplomirala je dirigovanje 1992. godine na Fakultetu muzičke umetnosti u Beogradu u klasi profesora Stanka Sepića. Magistrirala je na istom fakultetu 1996. godine, a doktorirala 2015. godine u klasi profesorice Darinke Matić Marović. Usavršavala se kod Mladena Jagušta, Španca Salvadora Mas Kondea (Salvador Mas Konde) na majstorskom kursu u Beču, Mađara Petera Etveša (Péter Eötvös) i Finca Jorme Panule (Jorma Panula) na majstorskom kursu u Sombathelju (Szombathely, Mađarska). Redovni je profesor i prodekan za nastavu na Fakultetu umetnosti u Nišu i dirigent Niškog simfonijskog orkestra. Rukovodila je mnogim orkestrima i horovima na mnogobrojnim koncertima u zemlji i svetu. Dobitnica je mnogih domaćih i međunarodnih priznanja.

Fakultet umetnosti Univerziteta u Nišu je mlada akademska ustanova koja školuje studente muzičkih, likovnih i primenjenih umetnosti na osnovnim i master studijama. Odlukom Vlade Srbije, fakultet je osnovan 03.10.2002. godine. Nakon konstitucije, Fakultet je prve studente primio u školskoj 2003/2004. godini i do sada je na njemu diplomiralo 707 studenata na osnovnim i 57 studenata na master studijama (podatak sa službene stranice Fakulteta, nepoznat datum objavljivanja). Fakultet je "siroče" među nižim fakultetima, prostorije Fakulteta razbacane su na više mesta u Nišu, što umnogome otežava rad, ali ipak Fakultet uspeva da održi visok nivo školovanja, što dokazuju brojne nagrade koje studenti sva tri njegova departmana dobijaju u zemlji i u svetu.

U sklopu Departmana za muzičku umetnost deluju i odgovarajući ansambli, **horovi i orkestri**:

- **Mešoviti hor Fakulteta umetnosti u Nišu**, od osnivanja FU; čine ga studenti u okviru redovne nastavne aktivnosti; dirigent Ivana Mirović.
- **Ženski hor SKC-a**, izdvojen iz Akademskog mešovitog hora SKC-a 2004.; uz studentice FU-a, članice su i s drugih fakulteta Univerziteta, kao i učenice nižih škola; dirigent Ivana Mirović.
- **Simfonijski orkestar Fakulteta umetnosti u Nišu**, od osnivanja FU; čine ga studenti izvođači muzike u okviru studijskog programa Fakulteta; dirigent Milena Injac.
- **Kamerni orkestar Concertante**, od 2004. reprezentativni sastav Orkestra FU; čine ga istaknuti sadašnji i bivši studenti; dirigent Milena Injac.

Svi ansambli su imali mnogobrojne zapažene i nagrađivane nastupe u zemlji i inostranstvu.

Emine Serdaroglu (Emine Serdaroğlu), klavir - biografiju možete pročitati u službenom programu organizatora.

Dilbag Tokaj (Dilbağ Tokay), violončelo - biografiju možete pročitati u službenom programu organizatora.

Wolfgang sekstet je ansambl formiran na ideju maestre Milene Injac i ima za cilj predstavljanje Mocartove muzike na neuobičajen način. Na ovom koncertu je njihov prvi nastup u sastavu:

- **Anđela Danković**, flauta
- **Đorđe Hartl**, udaraljke
- **Ana Veličković Igić**, flauta
- **Saška Stojanov Krstić**, viola
- **Andrija Minčić**, klarinet
- **Aleksandar Jakovljević**, violončelo

Kompozitori i dela

• *Gaudeamus igitur*

Prevod i prepev 1. i 4. strofe, koje se najčešće izvode:

: Gaudeamus igitur, iuvenes dum sumus; Post iucundam iuventutem, post molestam senectutem : nos habebit humus. :	Radujmo se, dakle dok smo mladi posle vesele mladosti, posle mučne starosti imaće nas zemlja.	U veselju živimo, dok smo mladi; jer kad divna mladost prođe, pa nam kruta starost dođe shrvaće nas jači.
: Vivat Academia, vivant professores! : Vivat membrum quaelibet, vivant membra quaelibet, : semper sint in flore! :	Živela akademija, živeli profesori! Živeo svaki član, živeli svi članovi uvek bili u cveću!	Stog' nek žive škole sve, profesori s njima! Bog poživi i nas dake, prisutne sve veseljake, koliko nas ima!

Gaudeamus igitur ("Radujmo se dakle"), poznata takođe pod naslovom *De brevitae vitae* ("O kratkoći života") je studentska pesma na latinskom jeziku koja se širom Evrope i u većem delu sveta formalno koristi kao studentska himna, a često je službena studentska pesma univerziteta i škola. Izvodi se povodom studentskih svečanosti i ceremonija, kao što su početak i završetak studija, dan škole ili razna takmičenja. Veruje se da pesma potiče iz 13. veka, ali današnji oblik teksta (10 strofa) i melodije dobila je u Nemačkoj u 18. veku. Peva se najčešće na latinskom, ali prepevana je na mnoge jezike, pa i na srpski. Pesma je lakog i šaljivog sadržaja, a pouka je: život je kratak i treba ga u mladosti proživeti u radosti i veselju. Prvi, drugi i poslednji red svake strofe peva se dvaput.

Antonio Salijeri (Antonio Salieri; Lenjago, 18.08.1750. - Beč, 07.05.1825) bio je italijanski kompozitor iz razdoblja klasicizma. Muziku je učio u Lenjagu, Padovi, Veneciji i konačno u Beču, gde je više od 50 godina imao uspešnu karijeru kao kompozitor, kapelmajstor i pedagog. Mnogi čuveni kompozitori bili su njegovi učenici, npr. Bethoven, List i Šubert. Iz Salijerijevog bogatog opusa od oko 650 dela najznačajnije su opere (41, ozbiljne i komične) na nemačkom, italijanskom i francuskom jeziku.

• Uvertira *La tempesta di mare*

"**Cezar na Farmakuzi**" (*Cesare in Farmacusa*) je Salijerijeva herojsko-komična opera (*Dramma eroicomico*) u dva čina na italijanskom jeziku iz 1800. godine, na libreto koji je prema Plutarhu napisao Karlo Prospero De Frančeski (Carlo Prospero De Franceschi). Mladi Julije Cezar na putu za Rodos pada u ruke gusara kod ostrva Farmakuza (sadašnji naziv Farmakos)... Uvertiru te opere pod naslovom ***La tempesta di mare*** (Morska oluja) Salijeri je s manjim izmenama preuzeo iz predigre svoje ranije opere "Prepoznata Evropa" (*L'Europa riconosciuta*) iz 1778. godine. U prvom delu uvertire dočarano je probijanje broda kroz oluju na moru, a zatim smiraj nakon brodoloma.

Uobičajeno trajanje uvertire je oko 5 minuta.

Wolfgang Amadeus Mocart (Wolfgang Amadeus Mozart; Salcburg, 27.01.1756. - Beč, 05.12.1791.) bio je austrijski kompozitor i pijanist iz perioda klasicizma. Nazvan je "čudo od deteta" jer je već kao petogodišnjak počeo da piše muziku i održava koncerte pred evropskim plemstvom, među kojima je i dvaput u oktobru 1762. svirao čembalo pred caricom Marijom Terezijom. Pisao je simfonije, koncerte, opersku, horsku i kamernu muziku... Na popisu KV (*Köchel-Verzeichnis*) nalazi se oko 850 dela u skoro svim žanrovima njegovog doba.

• **Adađo i rondo KV 617**

Incipit na 27. stranici Mocartovog kataloga: *Am 23. mai. [1791.] Adagio und Rondeau für Harmonika, 1 flaute, 1 oboe, 1 viola, e Violoncello*, odnosno Adađo i rondo za glasharmoniku, flautu, obou, violu i violončelo. Kvintet je Mocart napisao za virtuoskinju na glasharmonici Marijanu Kirghesner (Marianne Kirchgessner) koja je svirala glasharmoniku na premijeri 10.06.1791. u Beču. Kako je glasharmonika danas redak instrument, njegov zvuk se najčešće oponaša drugim instrumentima, npr. klavirom (još u Mocartovo vreme), orguljama, vibrafonom...

Delo se sastoji od dva stava, kraćeg adađa u c-molu i dužeg rondo u C-duru u tempu alegreto. U oboma stavovima Mocart je posebno vodio računa o smenjivanju glasharmonike s drugim instrumentima. U prvom stavu, za svečanim uvodom sledi kontemplativna deonica, a zatim se vraća svečana deonica. Drugi stav je mešavina: ekspozicija, razvoj i repriza, teme i kupleti, mnoštvo varijacija...

Uobičajeno trajanje kompozicije je oko 13 minuta.

Josef Hajdn (Franz Joseph Haydn; Rorau, 31.03. ili 01.04.1732. - Beč, 31.05.1809.) bio je austrijski kompozitor, "otac simfonije", uz svoje mlađe savremenike Mocarta i Bethovena velikan bečkog klasicizma. Osim sporadičnog muzičkog obrazovanja za vreme dok je pevao u dečjem horu, znanje je sticao proučavajući dela drugih kompozitora. Od 1761. godine do smrti bio je u službi na dvoru Esterhazijevih (Eszterházy). Ugovorom od 01.01.1789. nije bio čvrsto vezan pa je mogao objavljivati svoja dela, a nakon smrti princa Mikloša 1890. godine, njegovi naslednici dali su Hajdnu još veću slobodu pa je dva puta boravio u Engleskoj i nastanio se u Beču. **Hoboken** je izdao katalog oko 750 Hajdnovih dela, među kojima su: 107 simfonija, 24 opere, 68 gudačkih kvarteta, 126 trija za (instrument) bariton, a oko polovine opusa je vokalna muzika. Začetnik je tzv. sonatne forme, proširio je formu rondo (spoj rondo i sonatne forme) i uveo je fugu u klasicizam, a njegova dela obiluju muzičkim šalama.

• **Koncert za klavir i orkestar u D-duru, Hob. XVIII:11**

Koncert je napisan oko 1780. godine. Dve izdavačke kuće objavile su koncert 1784. godine, pariska *Boyer* i bečka *Artaria*. Još za Hajdnova života koncert je postao popularan i otada ne silazi s repertoara.

1. *Vivace* - Prvi stav napisan je u sonatnoj formi. Orkestar uvodi nekoliko tema koje ponavlja solist. Prva tema se zatim razrađuje ponavljanjem motiva naizmenično između solista i delova orkestra. Finale sadrži kratku solističku kadencu.

2. *Un poco adagio* - Spori drugi stav je u formi ABA. Međutim, stav je monotematski i Hajdn ne uvodi drugu temu, već prvu lirsku temu, koju uvode gudači i preuzima klavir, ulepšava ornamentacijama. I ovaj stav završava solističkom kadencom.